

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО
ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Мелітополь, 2021

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В
ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Мелітополь
2021**

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти:
збірник науково-методичних праць / Таврійський державний
агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного – Мелітополь:
ТДАТУ, 2021. – Вип. 24. – 524 с.

У збірнику наведено матеріали з навчально-методичної і виховної
роботи науково-педагогічних працівників університету за підсумками
науково-практичної конференції 2020-2021 навчального року.

Редакційна колегія:

Кюрчев В.М., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко
О.П., к.т.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ТДАТУ
(заступник головного редактора); Єременко О. А., д.с.-г.н., професор,
проректор з наукової роботи; Кюрчев С.В., к.т.н., професор, декан механіко-
технологічного факультету; Назаренко І.П., д.т.н., професор, декан факультету
енергетики та комп'ютерних технологій, Ортіна Г.В., д.н.держ.упр, доцент, в.о.
декана факультету економіки та бізнесу; Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан
факультету агротехнологій та екології, Болтянська Н.І., к.т.н., доцент кафедри
ТСС АПК

Статті опубліковані мовою оригіналу

Адреса редакції: 72312, ТДАТУ пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
e-mail: nmc@tsatu.edu.ua
Науково-методичний центр університету

ЗМІСТ

В.М. Кюрчев, О.П. Ломейко, К.О. Самойчук РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	12
О.Г. Скляр, Р.В. Скляр КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ «ГНУЧКИХ НАВИЧОК» ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	18
А.І. Панченко, А.А. Волошина, О.А. Тітова, І.А. Панченко, А.А. Волошин ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	26
О.П. Ломейко, В.О. Олексієнко, С.В. Петриченко МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ.....	35
О.В. Болтянський, Н.І. Болтянська ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	40
К.О. Самойчук, С.В. Петриченко ОГЛЯД ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ, МЕТОДІВ І ТЕХНОЛОГІЙ СУЧАСНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ІНЖИНІРИНГУ ХАРЧОВИХ І ПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ.....	47
О.П. Ломейко, В.О. Олексієнко, С.В. Петриченко СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО.....	54
О. В. Сушко, О. С. Колодій ОСНОВИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА ГРУПИ У ЗВО	59
О.О. Вершков, О.М. Леженкін, Ю.О. Дмитрієв ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕРЕЖЕВОГО НАВЧАННЯ	64
А.А. Тиунчик, Н.И. Болтянская ПОВЫШЕНИЕ ДОСТОВЕРНОСТИ РЕЗУЛЬТАТОВ ТЕСТИРОВАНИЯ ПО МАТЕМАТИКЕ В СИСТЕМЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ	69

Р.В. Скляр

**УЧАСТЬ РОБОТОДАВЦІВ У ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ
ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 74**

К.О. Самойчук

**АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ» 82**

О. В. Сушко, О. С. Колодій

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ ЗВО 88**

В.Б. Гулевський, Ю.О. Постол, Ю.О. Стьопін, М.І. Стручаєв, І.В. Борохов

**УЧАСТЬ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДРИ ЕТТП У ПРОГРАМІ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ..... 93**

О.В. Болтянський, Н.І. Болтянська

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В САМОСТІЙНІЙ
РОБОТІ СТУДЕНТІВ..... 98**

М.В. Постнікова, І.О. Попова

**ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР» 104**

Р.В. Кушлик, Р.Р. Кушлик

**ПОЄДНАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ І ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У
ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРИЧНА ІНЖЕНЕРІЯ..... 109**

І.В. Пихтєєва, Ю.В. Холодняк, Е.Ю. Михайленко

АДМІНІСТРУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРІВ..... 116

**Н.І. Болтянська, О.В. Болтянський, О.І. Подашевська, Н.Г. Серебрякова,
О.І. Субочев**

**АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА В НАУЦІ ТА ОСВІТІ: ПРИЧИНИ
АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ 121**

Д.П. Журавель, В.П. Журавель, Т.В. Бабаніна

**МЕТОДОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО
ЦИКЛУ 129**

К.О. Самойчук

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТИ СТУДЕНТІВ В СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ».... 138

Д.М. Нестерчук, А.Ф. Дяденчук

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ..... 145

Н.О. Паляничка, В.О. Верхоланцева

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КУРТОРА ПЕРШОГО КУРСУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ 154

І.В. Пихтєєва, О.В. Івженко, Є.А. Гавриленко

ПРІОРИТЕТИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НАРИСНА ГЕОМЕТРІЯ, ІНЖЕНЕРНА ТА КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА» 159

Я.В. Найдиш

ЗНАКОВА ФОРМА НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ БІЛЬШ ГЛИБОКОГО ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ 165

Б.В. Болтянський, Л.О. Болтянська

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ – ЗАПОРУКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ 170

Д.П. Журавель, В.П. Журавель, Т.В. Бабаніна

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО ЦИКЛУ 175

К.О. Самойчук, С.В. Петриченко

СТАЖУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ НА ВИРОБНИЦТВІ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ІНЖЕНЕРА..... 188

О.О. Вершков, О.М. Леженкін, А.П. Чаплінський

ВІДНОШЕННЯ ДО ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ ТАКТ 194

І.О. Попова, М.В. Постнікова, С.О. Квітка

СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПІДГОТОВКИ ЕНЕРГЕТИКІВ..... 199

С. А. Міфле-Чередниченко, Л. М. Федоренко

**ПОЄДНАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ ТА ФІЗИКИ В
КОЛЕДЖІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 206**

Н.О. Паляничка, В.О. Верхоланцева

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЧНЕ
ОБЛАДНАННЯ ГАЛУЗІ» ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ.....212**

Є.А. Гавриленко, Ю.О. Дмитриєв, А.П. Чаплінський

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ 217

Г.І. Дашивець, В.В. Паніна, О.Ю. Новік

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПО ДИСЦИПЛІНІ «ПРОЕКТУВАННЯ СЕРВІСНИХ
ПІДПРИЄМСТВ» 222**

І.О. Попова, С.О. Квітка

**ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА НА ОСНОВІ ПАРТНЕРСТВА У
СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ 230**

Л.Ю. Бондаренко, О.О. Вершков, Ю.В. Холодняк, Є.А. Гавриленко

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
МАТЕРІАЛУ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ.....236**

Ю.О. Стьопін, Ю.О. Постол, В.Б. Гулевський

**СУЧАСНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО ФАХУ».....243**

Г.В. Антонова, Л.Ю. Бондаренко, О.Ю. Михайленко

**ДО ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ДИЗАЙН І
ЕРГОНОМІКА В МАШИНОБУДУВАННІ» 248**

І.О. Попова, С.Ф. Курашкін, В.С. Попрядухін

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ
ПАНДЕМІЙНОГО ПЕРІОДУ.....253**

Л. М. Федоренко, С. А. Міфле–Чередниченко

**ЕФЕКТИВНА ЦИФРОВА ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 259**

Ю.О. Постол, М.І. Стручаєв

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕПЛОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 265

О.О. Вершков, О.В. Івженко, Ю.В. Холодняк

РОЛЬ ІНЖЕНЕРНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ..... 272

О. В. Пеньов, В. В. Черкун, О. О. Парахін

ДУАЛЬНА СИСТЕМА ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА 278

І. Ю. Маніта, Н. І. Болтянська, Н. Г. Серебрякова, О.І. Подашевська

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВЕБ ТЕХНОЛОГІЇ» 283

В.П. Скиба, Н.М. Вознюк

5В – ВЕКТОРИ УСПІШНОГО НАВЧАННЯ 294

В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, В.П. Скиба, Е.М. Любова, О.Г. Антоновський, Н.В. Тарусова

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ СОЦІОЛОГІЧНИХ ОПИТУВАНЬ МАГІСТРАНТІВ 2021 Р. ЩО ІДЕНТИФІКУЮТЬ РІВЕНЬ ЇХ СТАВЛЕННЯ ДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ СТУДОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 101 – ЕКОЛОГІЯ У ТДАТУ 302

Л.Ю. Бондаренко, О.О. Вершков, Ю.В. Холодняк, Є.А. Гавриленко

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ПОКАЗНИКОМ ТОЛЕРАНТНОСТІ..... 308

Н.О. Голуб

ДИТАНЦІЙНА ОСВІТА: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ..... 314

Н. В. Почерніна

ПОЛІТИКА МАКРОРІВНЯ ТА МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ФОКУСІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕКОНОМІСТА 319

О.М. Нестеренко, Н.А. Горбова, Н.П. Рибальченко, Р.В. Склярів, К.О. Зіненко

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ НЕЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ..... 325

**Г.О. Тишковець, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, В.П. Скиба,
Е.М. Аюбова, О.Г. Антоновський, Н.В. Тарусова**

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТНИХ ОПИТУВАНЬ СТУДЕНТІВ
БАКАЛАВРАТУ 2021 Р. ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
101 – ЕКОЛОГІЯ У ТДАТУ.....330**

**О.В. Болтянський, С.В. Волков, О.Б. Стефановський
КОУЧИНГ, ЯК МЕТОД ПРОФОРІЄНТАЦІЇ.....336**

**О.Є. Мацулевич, В.В. Федоров
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ПРИ
ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ З ПОСЛІДОВНИМ УТОЧНЕННЯМ ТА
КОРЕГУВАННЯМ 342**

**Е.М. Аюбова, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, В.П. Скиба,
О.Г. Антоновський
АНАЛІЗ КОМФОРТУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ ЙОГО
ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ТДАТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТМИ
СОЦІОЛОГІЧНИХ ОПИТУВАНЬ МАГІСТРАНТІВ 2021 Р.
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 101 – ЕКОЛОГІЯ 347**

**Ю.О. Кліпакова, З.В. Білоусова, В.А. Кенєва
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ ДЛЯ УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....356**

**О. Нестеренко, Г. Оргіна, Н. Горбова, Р. Олексенко, Н. Рибальченко
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ 362**

**О.В. Гранкіна, Ю.П. Рогач
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНИХ РИЗИКІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ПИТАНЬ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ У НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЯХ 371**

**В.О. Верхованцева, Н.О. Паляничка
ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН НА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ» 376**

Л.І. Шлєіна, А.Є. Адамович

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА SOFT SKILLS В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ 381

В.П. Скиба, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, Е.М. Аюбова, О.Г. Антоновський

СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 101- ЕКОЛОГІЯ НА ПРЕДМЕТ ВІДПОВІДНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИНЦИПАМ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ..... 387

Ю. Є. Вороніна, Г.В. Ортіна, С.Р. Плотніченко, Н.П. Рибальченко, Л.М. Єфіменко

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПРОСТОРУ 394

Н.П. Рибальченко, О.М. Нестеренко, Н.А. Горбова, Ю.Є. Вороніна, С.Р. Плотніченко

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ..... 399

І.Є. Якушева

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК» 404

Г. Г. Тараненко

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН 409

М.М. Ганчук, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, В.П. Скиба, Е.М. Аюбова, О.Г. Антоновський

ВІДПОВІДНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ОПІ «ЕКОЛОГІЯ» ПРИНЦИПАМ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ ІЗ ВРАХУВАННЯМ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТНИХ ОПИТУВАНЬ СТУДЕНТІВ БАКАЛАВРАТУ 414

УДК [378.015.311:316.61]:305

Л.І. Шлєіна, ст. викладач, А.Є. Адамович, к.філол.н.доц.,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА SOFT SKILLS В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Анотація. У статті розглядається роль гендерної культури як одного з факторів професійного становлення майбутнього спеціаліста. Наголошено на тому, що формування гендерної культури є цілеспрямованим педагогічним процесом розвитку та становлення особистості під впливом виховання, навчання, соціального середовища з метою розвитку у неї певних соціально і професійно значущих якостей, який реалізується спеціально організованою сукупністю змісту, форм, методів і засобів і сприяє успіху в побудові гендерних відносин. Володіння різними видами діяльності, знань, що мають високий рівень, умінь і навичок. Один з таких практично-теоретичних-соціально-психологічних компонентів – гендерна культура. Акцентовано на тому, що гендерні відносини є конструктами певної культури, а вплив цієї культури щодо визначення гендерної належності називають тендером, який є своєрідним результатом соціалізації людини у суспільстві, відповідно до її статевої приналежності

Ключові слова: тендер, культура, тендерна культура, soft skills, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Процеси глобалізації, зумовлюють перехід людства до постіндустріального (інформаційного) суспільства. Останній спонукає розвиток нових тенденцій в освіті, створення сучасних освітніх технологій пошуку альтернативних форм освіти, інноваційної стратегії навчання й виховання, розгляду освіти в контексті культури і творчості тощо. Фундаментальна зміна стратегічних цілей освіти і перехід до її антропоцентричної, гуманістичної моделі зумовлює становлення нової освітньої парадигми та інноваційних методів навчання, що можливо лише за оновлення форм та методів керування освітніми процесами.

Тому від сучасного навчального закладу вимагається запровадження нових підходів до навчання, які забезпечують розвиток у здобувачів освіти необхідних компетенцій. Зміна природи і суспільства в умовах переходу до інформаційної стадії розвитку сучасної цивілізації призвело до трансформації ринку праці і новим вимогам до робочої сили, які на додаток до професійних компетенцій включають цілий комплекс надпрофесійних навичок, які отримали назву «Soft skills».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень дозволив виявити, що проблема формування гендерної культури та дотичні до неї питання перебували в полі зору вчених, зокрема, Дж. Батлер, Г. Брандт, В. Гайденко, Н. Гапон, А. Гриценко, М. Кімел, І. Кон, В. Менжулін, Н. Седова та ін. здійснюють гендерні дослідження освітніх процесів; Р. Безпальча, Т. Бутурлим, І. Головащенко, Т. Дороніна, М. Воровка, С. Емірільясова, В. Кравець, В. Хор'яков, Л. Штильова та ін. розкривають питання гендерної педагогіки; К. Аверіна, В. Алексеева, М. Микова, Т. Потапчук, Г. Приходько та ін. актуалізують проблеми соціалізації та формування відносин молоді; Н. Байдюк, С. Богомаз, О. Васильченко, С. Вихор, Т. Голованова, І. Калько, О. Кікінежді, Л. Мандрик, І. Мунтян, П. Терзі, А. Швецова, С. Яшник та ін. досліджують питання формування гендерної культури студентської молоді.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття ролі гендерної культури як невід'ємної складової Soft skills в системі сучасної аграрної освіти як чинника формування особистості майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу досліджень. Інтеграція України у світовий та європейський соціокультурний простір передбачає досягнення рівноправності за ознакою статі, як умову сталого розвитку економіки, соціальної та культурної сфер життя суспільства. Важливими завданнями є формування нового гендерного світогляду, виховання культури гендерної рівності, що охоплює всі сфери соціальних відносин. Передумовою для впровадження ідей гендерної рівності у суспільну практику є законодавче забезпечення та положення нормативних документів: Конституція України (1996 р.), Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.), Закон «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» (2012 р.), «Національна стратегія у сфері прав людини» (2015 р.) та ін., що актуалізують необхідність формування гендерної культури особистості, вимагають нових досліджень методологічних, психологічних, педагогічних та методичних аспектів професійної підготовки молоді, спрямованих на досягнення загальної культури взагалі, та гендерної, зокрема.

Сучасна система вищої освіти, як середовище зростання особистості у професійному, громадському та сімейному житті, спрямована на виховання нового покоління фахівців, які б поєднували професіоналізм з гуманістичними цінностями, загальною, професійною та гендерною культурою, від яких залежить вирішення проблем міжособистісної взаємодії, побудова ефективної траєкторії особистісного та кар'єрного зростання й досягнення економічної стабільності суспільства.

Актуальність вказаного вище зростає у зв'язку з тим, що в Україні однією з провідних галузей економіки є аграрна, пов'язана зі зміною економічних відносин на селі, переходом до нової аграрної політики, що вимагає змін у характері та змісті праці, а отже, й у системі підготовки фахівців аграрної галузі.

Термін «soft skills» найчастіше при перекладі визначають як «м'які»

навички (компетенції), проте зустрічаються й інші переклади, наприклад, людські або уніфіковані. «Soft skills» - соціологічний термін, який відноситься до емоційного інтелекту людини, свого роду перелік особистих характеристик, які так або інакше пов'язані з ефективною взаємодією з іншими людьми. Це навички, прояв яких достатньо важко виявляти, безпосередньо визначати, перевіряти, наочно демонструвати. Поняття «soft skills» пов'язане з тим, яким чином люди взаємодіють між собою, тобто «м'які» навички рівною мірою необхідні як для повсякденного життя, так і для роботи. За даними досліджень, професійну успішність визначають саме «soft skills». До цієї групи належить володіння різними видами діяльності, знань, що мають високий рівень, умінь і навичок. Один з таких практично-теоретичних-соціально-психологічних компонентів – гендерна культура.

Вирішення проблем сучасного суспільства неможливе без створення рівних можливостей для самореалізації особистості, незалежно від її статі, адже реалізація ідеї гендерної рівності у міжстатевих стосунках, надання рівних прав представникам обох статей є показником демократичного суспільства. У зв'язку з цим питання гендерної рівності стало сьогодні пріоритетним, постала потреба у формуванні нових взаємовідносин між жінками та чоловіками, заснованих на партнерських засадах та надання їм рівного доступу до переваг суспільного розвитку. Постає необхідність формування у випускника ЗВО ГК, як частини професійної культури, від якої залежить налагодження міжособистісної взаємодії, особистісне й кар'єрне зростання, досягнення економічної стабільності суспільства. Проблема гендерної культури привертає все більшу увагу науковців і практиків, які намагаються з'ясувати проблеми становлення та розвитку гендерних процесів в Україні. Розглядаючи поняття «гендерна культура», маємо передусім зазначити, що особливість цього феномену полягає в поєднанні двох понять – «гендер» і «культура», тому ми зосередимо увагу на аналізі їх сутності.

Поняття «гендер» стало об'єктом вивчення у ХХ столітті що пов'язано з дослідженнями К. Міллет, Р. Столлер та інших філософів [11]. Теоретичне осмислення соціальних процесів привело на початку 80-х р. ХХ ст. до виникнення гендерних досліджень, як нової галузі гуманітарного знання, завдяки якій з'явилася гендерна теорія як система наукових поглядів на статус жінок і чоловіків у суспільстві, їхні соціально-рольові особливості.

Визначення поняття «гендер» містить і науково-довідкова література. Так, у «Словнику гендерних термінів» його трактують як сукупність соціальних і культурних норм, які суспільство змушує виконувати особистість, залежно від її біологічної статі. В гносеологічному плані термін «гендер» походить від грецького слова «генос» – походження, матеріальний носій спадковості, той, що народжується [13 с. 256].

Науковці Т. Говорун, В. Кравець, О. Кікінежді, О. Кізь розуміють «гендер», як багатокомпонентну структуру, що визначається групами характеристик: біологічна стать, гендерна ідентичність, гендерні стереотипи та гендерні ролі [2].

Для вирішення завдання формування гендерної культури важливо розуміти, що гендерна позиція особистості реалізується в спілкуванні та діяльності. Деякі викладачі та студенти поділяють точку зору про природне призначення статі, що створює виклики на шляху формування гендерної культури майбутніх фахівців, адже їх переконаність у природній визначеності особливостей життєвого шляху, способів особистісної та професійної самореалізації перешкоджає досягненню результатів навчання та виховання молоді. Ми погоджуємось з І. Головащенко, що відмова від постулату про природне призначення статей [3, с.79] стає ключовою для організації навчально-виховного процесу ЗВО.

Важливим для наших наукових пошуків є також поняття «культура». В загальному розумінні культура – це те, що створене не природою, а людьми у процесі досягнення й удосконалення світу. Поняття культура (від латинського «cultura» – обробіток, виховання, освіта, розвиток, шанування) – це сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, що відбивають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини, втілюються в результатах продуктивної діяльності. Культура уособлює в собі мову, звичаї, спосіб життя, норми поведінки, переконання, знання, цінності й символічне сприйняття світу й організовувати його складові [4].

Стає очевидним, що загалом визначення, подані в наукових джерелах, вказують на людину та діяльність, як на необхідні й найважливіші чинники виникнення культури, та містять дві змістові лінії: взаємодію та діяльність. Відповідно до першої, культура є безпосередньою життєвою взаємодією людини з дійсністю, суспільно й історично детермінованою відбиттям форм і способів цієї взаємодії у внутрішньому світі людини, її відносинах, переконаннях, звичках і поведінці. Відповідно до другої – фундаментальною властивістю культури є те, що вона постає механізмом, створеним для спадкування та передачі соціальних сил від одного покоління іншому. Така культуротворча активність спричиняє появу нових зразків й цінностей матеріального і духовного життя, у результаті чого розвивається й змінюється сама людина [12].

Формування гендерної культури є цілеспрямованим педагогічним процесом розвитку та становлення особистості під впливом виховання, навчання, соціального середовища з метою розвитку у неї певних соціально і професійно значущих якостей, який реалізується спеціально організованою сукупністю змісту, форм, методів і засобів і сприяє успіху в побудові гендерних відносин. Складові гендерної культури: гендерні знання (усвідомлені уявлення про сутність гендерного підходу, основи гендерної взаємодії, гендерну стратегію особистості тощо), гендерні цінності (гендерні права, свободи, рівність соціального статусу, паритетність батьківства, материнства тощо), гендерні норми поведінки (норми забезпечення гендерних прав особистості, гарантії гендерної рівності).

Ефективність формування гендерної культури залежить від чинників освітнього процесу: педагогічного керівництва, особистісно орієнтованих

підходів, організаційно-педагогічних умов, змісту навчально-виховного процесу, використання гендерноорієнтованих форм навчання та виховання, організації взаємодії та спілкування між педагогами та студентами.

Висновки. Отже, гендерні відносини є конструктами певної культури, а вплив цієї культури щодо визначення гендерної належності називають гендером, який є своєрідним результатом соціалізації людини у суспільстві, відповідно до її статевої приналежності. Оскільки гендер характеризує систему соціальної поведінки особистості, то в умовах ЗВО одним зі шляхів формування гендерної культури студентів є гендерна освіта зі складовою – гендерне виховання і є невід’ємною складовою soft skills в системі сучасної аграрної освіти як чинника формування особистості майбутнього фахівця.

Список використаних джерел.

1. Виховна робота зі студентською молоддю: навч. посібник для вищих навч. закладів / Т. Ю. Осипова та ін.; за заг. ред. Т. Ю. Осипової; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. Одеса: Фенікс, 2006. 288 с.
2. Говорун Т. В, Кравець В. П., Ікінежді О. М, Кізь О. Б.. Гендерні аспекти усвідомленого батьківства. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2004. 148 с.
3. Головащенко І. О. Становлення теорії гендеру. Основи теорії гендеру: навч. посіб. Київ : «К.І.С.», 2004. С. 79–108., с.79
4. Головка Г. Філософія культури. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002. С. 678.
5. Дубасенюк О. А. Методичні рекомендації куратору академічної групи з виховної роботи студентів педагогічного університету. Житомир, 2000. 56 с.
6. Закон України «Про вищу освіту» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Траєкторія розвитку «soft skills» у студентів факультету агротехнологій та екології як один з важливих чинників формування професійних навичок молоді / Іванова І. Є. Прісс О. П. Тараненко Г. Г. Шлеїна Л. І., Чебанова Ю.В. Євстафієва Е. С. Красуля Я. Г. Коломоєць-Гаркуша О.В. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Випуск 24581 с.
8. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. Інформаційний збірник Міносвіти України. 1996. № 3. С. 2–14.
9. Корольчук О. Поночовний М. Організаційно-виховна робота серед студентів. Освіта. 2004. 21–24січня (№ 4.), с. 8–9
10. Національна доктрина розвитку освіти України : Указ президента від 17.04.2002. № 347 / 2002. Офіц. вид. Київ: Парлам. в-во, 2002. 17 с.
11. Millett K. Sexual Politics. London : Abacus, 1972. P. 23., Stoller R. Sex and Gender On the Development of Masculinity and Feminity N.Y., 1975. 330 p.
12. Мунтян І. С. Гендерний підхід у професійній підготовці студентів вищих педагогічних закладів : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.04 / Одеса, 2004. 183 с.

13. Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. Черкаси : видавець Ю. Чабаненко., 2016. 336 с., с. 256.

14. Шлієна Л.І. Сутність компетентнісного підходу у вищій освіті. Педагогічні науки: зб. наук. праць Херсонського державного університету, 2018. Вип. 81 (3) С 50-54

15. Шлієна Л.І. Зміст гендерної компетентності викладача аграрного закладу вищої освіти. Науковий журнал «Інноваційна педагогіка». Одеса: Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій, 2019. Вип. 14. Том 2. С. 178 –182.

Shlieina L. I. Gender culture as an integral component of soft skills in the system of modern agricultural education as a factor of formation of the personality of the future

Summary. The article considers the role of gender culture as one of the invoices of the professional development of the future specialist. It is emphasized that the formation of gender culture is a purposeful pedagogical process of development and formation of personality under the influence of education, training, social environment in order to develop in their social and professionally significant qualities, implemented by a specially organized set of content, forms, methods and tools. success in building gender relations. Possession of various activities, knowledge with a high level, content and skills. One of such practical-theoretical-socio-psychological components is gender culture. Emphasis on the topic of gender relations is the construction of national culture, and this culture for the definition of gender is called gender, which is its own result of human socialization in society, in accordance with its nationality.

Key words: gender, culture, gender culture, soft skills, higher education institution.